

Meldcode bij signalen van Huiselijk Geweld en
Kindermishandeling



Geweld hoort
nergens thuis



INHOUD

Inleiding	2
Heb jij vermoedens van huiselijk geweld en kindermishandeling?	4
Stap 1: Breng de signalen in kaart.....	4
Stap 2: Overleg met een deskundige collega of Veilig Thuis.....	4
Stap 3: Ga in gesprek met de cliënt	4
Stap 4: Weeg de aard en de ernst van het geweld	5
Stap 5: Beslis: Is hulp of hulpverlening nodig?	5
5c. Samenwerking met ketenpartners huiselijk geweld en kindermishandeling	6
Bijlage A Gespreksvoering Kindermishandeling	7
Bijlage B Signalen Volwassenengeweld en Ouderenmishandeling	10



Inleiding

Kindermishandeling, huiselijk geweld en ouderenmishandeling zijn problemen die veel voorkomen in onze samenleving. De individuele en maatschappelijke gevolgen kunnen groot zijn. Sinds 2013 is de Wet verplichte meldcode van kracht. Die wet houdt in dat alle organisaties die met kinderen en volwassenen werken een meldcode moeten hebben. En de organisatie moet medewerkers in staat stellen hiermee te werken. Het doel is om medewerkers te helpen eerder en beter te handelen als zij vermoeden dat een gezinslid thuis mishandeld, verwaarloosd of seksueel misbruikt wordt.

Deze meldcode is afgeleid van het basismodel zoals beschikbaar is gesteld door de interdepartementale werkgroep van het Ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport. De meldcode is van toepassing op alle medewerkers die werkzaam zijn bij SWOM.

Bij de meldcode hoort het 5-stappenplan, dat uitgebreid beschreven wordt verderop in dit document. Deze 5 stappen helpen de medewerkers vanaf het moment van signaleren tot aan het besluit over het al dan niet doen van een melding bij Veilig Thuis.

SWOM is verplicht de meldcode te implementeren en uit te voeren:

- SWOM is verantwoordelijk voor een goede kwaliteit van dienstverlening aan haar cliënten en zeker in het geval als er (vermoedelijk) sprake is van huiselijk geweld of kindermishandeling.
- SWOM helpt mee aan het terugdringen van huiselijk geweld en kindermishandeling en verplicht zich tot het hanteren van deze meldcode. Hierdoor zijn ook medewerkers verplicht tot handelen bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling.
- Van medewerkers wordt verwacht dat zij in alle contactmomenten met cliënten alert zijn op signalen die kunnen duiden op huiselijk geweld of kindermishandeling. Zij worden geacht effectief te reageren op deze signalen.
- SWOM stelt in deze meldcode de 5 stappen vast zodat medewerkers weten welke stappen zij moeten zetten bij signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling;
- Onder huiselijk geweld wordt verstaan:
(Dreigen met) geweld, op enigerlei locatie, door iemand uit de huiselijke kring, waarbij onder geweld wordt verstaan: de fysieke, seksuele of psychische aantasting van de persoonlijke integriteit van het slachtoffer, daaronder ook begrepen ouderenmishandeling en eengerelateerd geweld en andere vormen van huiselijk geweld. Tot de huiselijke kring van het slachtoffer behoren: (ex)partners, gezinsleden, familieleden en huisgenoten.
- Onder kindermishandeling wordt verstaan:
Iedere vorm van een voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend, of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel, daaronder ook begrepen eengerelateerd geweld en vrouwelijke genitale verminking.
- Onder 'medewerkers' wordt verstaan: de beroepskracht, de stagiair en de vrijwilliger die voor SWOM werkzaam is. Vanuit deze functie bieden zij ondersteuning, begeleiding en hulpverlening aan cliënten.
- Onder 'cliënt' wordt verstaan: iedere persoon aan wie de medewerker zijn professionele diensten verleent.



Daarbij nemen wij in aanmerking:

- De Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp).
- De Wet op de jeugdzorg.
- De Wet tijdelijk huisverbod.
- De Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo).
- De beroepscode voor de maatschappelijk werker.
- Het privacyreglement van SWOM.
- De verwijzindex voor jongeren.

Noodsituaties

Bij signalen die wijzen op acuut en zodanig ernstig geweld dat de cliënt of zijn gezinslid daartegen onmiddellijk moet worden beschermd, wordt door de medewerker van SWOM (na eventueel overleg met een deskundige collega) om een advies gevraagd bij Veilig Thuis. Komt men daar, op basis van de signalen, tot het oordeel dat onmiddellijke actie noodzakelijk is, dan kan in hetzelfde gesprek een melding gedaan worden zodat op korte termijn de noodzakelijke acties in gang kunnen worden gezet. In noodsituaties kan overigens ook contact gezocht worden met de Raad voor de Kinderbescherming of met de crisisdienst van Veilig Thuis en/of men vraagt de politie om hulp te bieden.

Eenmalige contactmomenten

Als tijdens eenmalige contactmomenten met cliënten signalen ontvangen worden die kunnen duiden op huiselijk geweld of kindermishandeling, dan worden deze signalen besproken met een deskundige collega en zo nodig gemeld bij Veilig Thuis.



Heb jij vermoedens van huiselijk geweld en kindermishandeling?

Gebruik dan het 5-stappenplan zoals in deze meldcode staat vermeld. Aan de hand van deze stappen bepaal jij of je een melding moet doen bij Veilig Thuis en of er voldoende hulp ingezet kan worden.

Stap 1: Breng de signalen in kaart

Breng de signalen in kaart die je zorg bevestigen of ontcrachten. Leg de signalen en vervolgstappen objectief en feitelijk vast in het cliëntdossier. Leg ook de contactmomenten over de signalen vast, evenals de stappen die worden gezet en de besluiten die worden genomen.

Maak bij het signaleren van huiselijk geweld of kindermishandeling gebruik van een [signalenkaart](#).

Heb je zelf geen contact met de kinderen van jouw cliënt, dan kan je toch de signalen vastleggen over de situatie waarin deze kinderen zich mogelijk bevinden, als de toestand van je cliënt daar aanleiding toe geeft.

Als huiselijk geweld of kindermishandeling wordt gepleegd door een medewerker, meldt de signalen dan bij de leidinggevende of de directie, conform de interne richtlijnen. In dat geval is dit stappenplan niet van toepassing. Beschrijf de signalen zo feitelijk mogelijk. Leg je ook hypothesen en veronderstellingen vast, vermeldt dan uitdrukkelijk dat het gaat om een hypothese of veronderstelling. Maak een vervolgaantekening als een hypothese of veronderstelling later wordt bevestigd of ontkracht.

Vermeldt de bron als er informatie van derden wordt vastgelegd. Leg diagnoses alleen vast als ze zijn gesteld door een bevoegde medewerker.

Stap 2: Overleg met een deskundige collega of Veilig Thuis

Overleg met een deskundige collega om de signalen te duiden. Raadpleeg zo nodig Veilig Thuis. Leg de uitkomsten van de bespreking(en) vast in het cliëntdossier.

Beslis (in overleg met een collega of een medewerker team Veilig Thuis) of er overgegaan moet worden op de volgende stap: bespreek je vermoeden(s) met de cliënt. Motiveer in het dossier de gemaakte keuze. Als het bespreken met de cliënt gevaar oplevert (voor de cliënt zelf of voor anderen), weeg dan zorgvuldig af of deze stap ook daadwerkelijk gezet moet worden. Het is verplicht deze beslissing te nemen in overleg met een collega of een medewerker van Veilig Thuis.

Stap 3: Ga in gesprek met de cliënt

Bespreek de signalen met de cliënt. Heb je ondersteuning nodig bij het voorbereiden of het voeren van het gesprek, raadpleeg dan een deskundige collega. Of gebruik de checklist met bespreekpunten voor een overleg met een medewerker van Veilig Thuis.

1. Leg de cliënt het doel van het gesprek uit.
2. Beschrijf de feiten die je hebt vastgesteld en de waarnemingen die je hebt gedaan.
3. Nodig de cliënt uit om een reactie te geven.
4. Kom pas na deze reactie, als nodig en mogelijk, met een interpretatie van hetgeen wat je hebt gezien, gehoord en waargenomen. In geval van vrouwelijke genitale verminking kan je daarbij de Verklaring tegen meisjesbesnijdenis gebruiken.
5. Leg het gesprek vast en laat het zo nodig ondertekenen door de betrokkenen.



Het doen van een melding zonder dat de signalen zijn besproken met de cliënt, is alleen mogelijk als:

- De veiligheid van de cliënt, die van jezelf, of die van anderen in het geding is.
- Als je goede redenen hebt te veronderstellen dat de cliënt door dit gesprek het contact met jou zal verbreken.

Stap 4: Weeg de aard en de ernst van het geweld

Maak een inschatting van de aard en de ernst van de situatie op basis van de signalen, het overleg met een collega en de gesprekken met de cliënt. Vraag bij twijfel advies aan Veilig Thuis. Maak bij het inschatten gebruik van de signalenkaart:

- [Signalenkaart](#) kindermishandeling 0 tot 2 jaar.
- [Signalenkaart](#) kindermishandeling 2 tot 4 jaar.
- [Signalenkaart](#) kindermishandeling 4 tot 12 jaar.
- [Signalenkaart](#) kindermishandeling 12 tot 18 jaar.
- [Signalenkaart](#) volwassenen.
- [Signalenkaart](#) ouderenmishandeling.
- [Signalenkaart](#) eerge relateerd geweld.

Met behulp van de gesprekken en de signalenlijsten heb je een zo compleet mogelijk beeld gevormd van de situatie. Dat stelt jou in staat om een risicoweging te maken. Hierna zijn er twee situaties mogelijk:

1. Je kunt de tiener, jongere of volwassene op dit moment voldoende beschermen tegen het risico op huiselijk geweld of kindermishandeling (stap 5a).
2. Je kunt de tiener, jongere of volwassene op dit moment niet voldoende beschermen tegen het risico op huiselijk geweld of kindermishandeling of je twijfelt of je dit kan (stap 5b).

Stap 5: Beslis: Is hulp of hulpverlening nodig?

5a. Als je de cliënt en zijn gezin voldoende kunt beschermen, bied of organiseer je de noodzakelijke hulp:


- Volg de effecten van deze hulp.
- Blijf de signalen vastleggen en volg zo nodig de stappen 1 t/m 4 opnieuw.
- Doe alsnog een melding bij Veilig Thuis als er signalen zijn dat het huiselijk geweld of de kindermishandeling niet stopt of opnieuw begint.

Bij signalen die wijzen op acuut en zodanig ernstig geweld, vraag dan meteen advies aan een medewerker van Veilig Thuis.

5b. Melden en bespreken met de cliënt.

Als je de cliënt en zijn gezin niet voldoende kunt beschermen of twijfel je er aan of je voldoende bescherming hiertegen kunt bieden:

- Meld je vermoeden(s) bij Veilig Thuis.
- Sluit bij de melding zoveel mogelijk aan bij feiten en gebeurtenissen en geef duidelijk aan of de informatie die je meldt (ook) van anderen afkomstig is.
- Overleg met Veilig Thuis, wat je na de melding, binnen de grenzen van je gebruikelijke werkzaamheden, zelf nog kunt doen om jouw cliënt en zijn gezinsleden tegen het risico op huiselijk geweld of op mishandeling te beschermen.



Bespreek de melding vooraf met je cliënt (vanaf 12 jaar) en/of met de ouder (als de cliënt jonger is dan 16 jaar).

1. Leg uit waarom je van plan bent een melding te gaan doen en wat het doel daarvan is.
2. Vraag de cliënt uitdrukkelijk om een reactie.
3. Heeft de cliënt bezwaren, overleg op welke wijze je tegemoet kunt komen aan deze bezwaren.
4. Is dat niet mogelijk, weeg de bezwaren dan af tegen de noodzaak om de cliënt of zijn gezinslid te beschermen. Neem in je afweging de aard en de ernst van het geweld mee en de noodzaak om de cliënt of zijn gezinslid door het doen van een melding daartegen te beschermen.
5. Doe een melding als je naar jouw oordeel de bescherming van de cliënt of zijn gezinslid de doorslag moet geven.

Je kunt afzien van contact met de cliënt :

- Als de veiligheid van de cliënt, die van jezelf, of die van een ander in het geding is.
- Als je goede redenen hebt om te veronderstellen dat de cliënt daardoor het contact zal verbreken.

5c. Samenwerking met ketenpartners huiselijk geweld en kindermishandeling

SWOM werkt nauw samen met ketenpartners om een adequate en effectieve toepassing van de meldcode en het stappenplan te bewerkstelligen. Deze samenwerking voltrekt zich op regionaal niveau en is vastgelegd in convenanten c.q. samenwerkingsovereenkomsten.

Randvoorwaarden

SWOM zorgt voor randvoorwaarden die een veilig werk- en meldklimaat scheppen, het voor medewerkers mogelijk maakt om in een veilig werkklimaat huiselijk geweld en kindermishandeling te signaleren en om de stappen van de meldcode te zetten. De randvoorwaarden zijn:

- Binnen de organisatie en de kring van cliënten wordt bekendheid gegeven aan het doel en de inhoud van de meldcode.
- Regelmatig vinden trainingen en andere vormen van deskundigheidsbevordering plaats, zodat medewerkers voldoende kennis en vaardigheden ontwikkelen en op peil houden.
- Er zijn voldoende deskundigen beschikbaar die de medewerkers kunnen ondersteunen bij het signaleren en het zetten van de stappen volgens de meldcode.
- De meldcode sluit aan op de interne werkprocessen.
- De werking van de meldcode wordt regelmatig geëvalueerd. Indien nodig worden acties in gang gezet om de toepassing van de meldcode te optimaliseren.
- Afspraken worden gemaakt over de wijze waarop SWOM haar medewerkers zal ondersteunen als zij door cliënten in of buiten rechte worden aangesproken op de wijze waarop zij de meldcode toepassen.

Aldus vastgesteld door de directie SWOM op

December 2023, te Montfoort.



Bijlage A Gespreksvoering Kindermishandeling

Je zorgen uitten en bespreken met ouders kan lastig zijn. In termen van gesprekstechniek betekent dat je tijdens het gesprek moet kunnen **switchen tussen inhoud- en relatieniveau**.

Voor de inhoud biedt de gespreksstructuur houvast. Op relationeel niveau moet je over vaardigheden beschikken waardoor je zakelijk kan blijven en toch invoelingsvermogen kan tonen. Je doet er goed aan om je zoveel mogelijk te verplaatsen in de ander. Heb oog voor de gevoelens van de ander. Mogelijk hebben zij stress, zorgen of verdriet. Daardoor kunnen zij misschien niet te veel informatie tegelijk verwerken. Zet daarom de bril op van je gesprekspartner, zowel in de voorbereiding als tijdens het gesprek.

Gespreksstructuur

Het belangrijkste doel van het gesprek is om de boodschap te brengen met behoud van relatie. Een gesprek duurt over het algemeen een half uur of langer. En er zijn vaak meerdere gesprekken nodig. Voordat je met de ouders in gesprek gaat, nodig je hen eerst uit. Dat is een belangrijk moment, omdat je daarmee de verwachtingen voor het gesprek al beïnvloedt. Bepaal hoe je hen uitnodigt: persoonlijk (bijvoorbeeld bij het halen/brengen van het kind), telefonisch, per brief of per e-mail.

Het is belangrijk dat je in de uitnodiging aangeeft:

- Wat het doel van het gesprek is.
- Waar het gesprek plaatsvindt en op welk tijdstip.
- Hoe lang het gesprek ongeveer gaat duren.

Bereid je gesprek goed voor. Neem daarin de volgende onderdelen mee:

- Wanneer en waar spreek je de ouders aan.
- Hoe open je het gesprek.
- Wat onderneem je om de ouders op hun gemak te stellen.
- Waarom wil je dit gesprek voeren. Hoe leg je dat aan de ouders uit.
- Hoe maak je verbinding tussen de verschillende werelden van de ouders en jezelf.
- Hoe ga je om met de informatie van derden; bijv. dat van je collega. Breng je deze informatie in. Zo ja, hoe doe je dat.
- Bedenk wat je lastig vindt in deze gesprekken zodat je je eigen valkuil herkent.

Het ontvangst:

- Stel je op als gastheer of gastvrouw.
- Spreek je waardering uit voor hun komst.
- Stel de ouders op hun gemak; maak kort een inleidend praatje over een neutraal onderwerp. Houd dit kort en toon echt belangstelling. Wees niet te joviaal en niet te formeel.

Het gesprek inleiden:

- Geef kort het doel, de procedure en de duur van het gesprek aan.
- Geef aan dat, wanneer dat nodig blijkt te zijn, er een mogelijkheid voor een vervolgesprek is.

Het nieuws / de zorgen vertellen:

- Zeg wat je wil vertellen.
- Doe dit kort en bondig en in begrijpelijke taal.
- Laat de ouders niet zelf naar het nieuws raden, dus zeg niet 'Weet u waarover ik wil praten?'.
- Aarzel niet.
- Formuleer het nieuws in de ik-vorm: 'Ik maak me zorgen over...'
- Noem één probleem tegelijk en rond dit af voordat je naar een volgend onderwerp gaat.



- Zwak dat wat je te vertellen hebt niet teveel af, maar maak het ook niet erger dan het is.

Help met verwerken:

- Geef ouders de tijd en ruimte voor hun reactie.
- Luister actief naar de reactie van de ouders; neem hen serieus, toon respect en stel open vragen.
- Let op de verbale -en non-verbale reacties van de ouders.
- Trek niet te snel conclusies.
- Ga niet te snel over op oplossingen of zakelijke afspraken: volg het tempo van de ouders.
- Veroordeel hun reactie niet.
- Moraliseer, bagatelliseer of beschuldig niet.
- Verdedig je boodschap niet.

Reacties die bij ouders mogelijk zijn:

A. de reactie van de ouder levert geen probleem op:

- Check je eigen vermoeden(s): 'U blijft er nogal laconiek onder', 'Ik heb het idee dat u niet echt verbaasd bent'.
- Ouders bevestigen dit, zowel verbaal als non-verbaal.
- Schakel dan over op het samen zoeken naar oplossingen en afspraken.

B. de reactie van de ouder is niet duidelijk:

- Je indruk is dat de ouders teleurgesteld of verbaasd zijn.
- Vraag dan door.
- Wanneer de ouders ontkennen, overtuig hen niet maar:
 - Ga over op actief luisteren naar emoties/behoefte tussen de regels door. Als dit reacties oplevert, ga dan door met C.
 - Neem afstand om het nieuws te laten bezinken: 'Ik heb de indruk dat u er eerst eens rustig over na wilt denken'; stel een nieuwe afspraak voor.

C. de reactie van de ouder geeft aan dat de mededeling een probleem oproept

- Mogelijke reacties: agressie, ontkennen, verdriet, ongeloof of verwijtend.
- Geef de ouders de ruimte voor deze reactie. Zwak het nieuws niet af, ga jezelf niet rechtvaardigen, ga niet mee in emoties; wordt niet kwaad of verdedigen jezelf niet.
- Spiegel de reacties van de ouders; 'Het komt heel hard aan', 'Het maakt u boos, 'Ik begrijp dat het moeilijk voor u is'.
- Wanneer de ouders veel ruimte voor emoties nodig hebben of wanneer zij meer tijd nodig hebben om het nieuws te verwerken, geef hier dan aandacht aan en maak een nieuwe afspraak om het gesprek verder te voeren.
- Vervolg anders het gesprek.
- Zoek samen naar oplossingen.
- Het kan zijn dat meerdere gesprekken nodig zijn om de ouders het probleem te laten accepteren of om samen het probleem helder te krijgen. Benoem dit en maak een vervolgspraak.
- Wanneer het probleem wel duidelijk is en de ouders het nieuws accepteren, zoek dan samen naar oplossingen.
- Vraag aan de ouders of en welke mogelijke oplossingen zij zelf in gedachten hebben. Voeg daar je eigen ideeën aan toe. Houd hierbij je doel van het gesprek goed in de gaten: toestemming voor bespreking in het buurtnetwerk, doorverwijzing, plan van aanpak m.b.t. het kind, enz. Probeer in ieder geval gezamenlijk tot een oplossing te komen.
- Maak de ouders duidelijk welke hulp je zelf kunnen bieden en welke hulp andere instanties daar aan toe kunnen voegen.



- Houd bij het zoeken naar oplossingen zowel het kind als de ouders in de gaten; de problemen van de ouders verdienen aandacht en verdere hulp, maar ook die van het kind.

Afsluiting van het gesprek:

- Neem de tijd voor de afronding (10 min).
- Geef aan dat je het gesprek wil afronden: 'We hadden afgesproken een uur te praten, de tijd is bijna om'. Zeg wat je de laatste 10 minuten wilt doen: 'Ik stel voor om nu na te gaan hoe ver we gekomen zijn en wat we allemaal van dit gesprek gevonden hebben. Daarna kijken we of we nog iets af moeten spreken'.
- Vat het gesprek kort samen. Benoem de afspraken en conclusies.
- Vraag wat de ouders van het gesprek vonden. Stel open vragen; 'Hoe vond u het om dit gesprek te voeren?'
- Benoem wat er na het gesprek gaat gebeuren. Dat kan een vervolgspraak zijn of een doorverwijzing. Vertel hoe jij daar iets van terug hoort. Of er wordt toestemming gegeven voor een bespreking in een (buurt-)netwerk. Vertel ook hierbij hoe de ouders daar iets van terug horen.
- Neem afscheid van de ouders. Laat nogmaals je waardering blijken voor het feit dat zij gekomen zijn.



Bijlage B Signalen Volwassenengeweld en Ouderenmishandeling

Huiselijk geweld is vaak nog een taboe. Het is lastig om over te praten, voor zowel slachtoffers als plegers. Uit onderzoek blijkt dat slachtoffers niet of pas in een laat stadium een beroep doen op de hulpverlening. Tegen die tijd heeft het geweld vaak al ernstige vormen aangenomen. Huiselijk geweld kan jarenlang onzichtbaar blijven voor de buitenwereld. Professionals spelen daarom een zeer belangrijke rol in het bespreken van de signalen van huiselijk geweld bij hun cliënten. Het is dus van groot belang dat huiselijk geweld vroegtijdig gesignaleerd wordt en dat hulpverleners tijdig worden ingeschakeld.

Volwassenen kunnen op diverse manieren te maken hebben met huiselijk geweld. Als slachtoffer van geweld door een partner of een kind, als pleger van geweld, als slachtoffer van stalking of eengerelateerd geweld. Onderstaande signalen kunnen je helpen om te zien dat het niet goed gaat met iemand. Het zijn voorbeelden, elk verhaal is uniek. Het is daarom ook belangrijk om naar je eigen 'niet-pluis' gevoel te luisteren. Je kunt ook altijd advies vragen aan Veilig Thuis.

Signalen die kunnen wijzen op huiselijk geweld:

- Lichamelijk letsel: het slachtoffer heeft regelmatig blauwe plekken, bijtewonden, kneuzingen, breuken, verliest tanden, etc.
- Het slachtoffer heeft psychische klachten die zich uiten in de vorm van depressie, trillen, hoofd- of maagpijn, vermoeidheid, angst, etc.
- Het slachtoffer neemt binnen de relatie een onderdanige houding aan, is onzeker, schrikachtig, gaat altijd vergezeld van de partner, zegt dingen als 'ik mag niet van mijn partner...', kan niet over zijn/haar eigen geld beschikken, etc.
- Kinderen kunnen last hebben van leer- en concentratieproblemen op school, vertonen agressief gedrag, hebben gedragsproblemen of lichamelijke klachten, maken tekeningen over geweld/ruzies thuis, etc.
- De pleger oefent sterke controle uit over zijn/haar partner en/of kleineert haar/hem in het bijzijn van anderen.

Bovenstaande signalen *kunnen* duiden op huiselijk geweld, maar dat hoeft niet zo te zijn. Er is maar één manier om daarachter te komen en dat is door ernaar te vragen.

Signalen die kunnen wijzen op eengerelateerd geweld:

Het herkennen van signalen en risicofactoren van eengerelateerd geweld of escalatie van dat geweld is van groot belang voor een juiste inschatting van het gevaar en het nemen van de juiste veiligheidsmaatregelen. Hieronder staan enkele signalen die er mogelijk op kunnen wijzen dat er sprake is van eengerelateerd geweld. *Kunnen*, het hoeft dus niet zo te zijn!

Houding van cliënt:

- De cliënt is extreem angstig, achterdochtig of heel schrikachtig.
- De cliënt durft nauwelijks te vertellen wat er aan de hand is, schaamt zich en voelt zich extreem schuldig naar haar familie. Zegt dat ze het eigenlijk niet mag vertellen.
- De cliënt vraagt voortdurend of je het absoluut niet wilt doorvertellen.
- Ze is soms verward, kan geen coherent verhaal vertellen over wat er is gebeurd.
- Ze is soms in zichzelf gekeerd en apathisch, kan geen beslissingen nemen.
- Ze heeft een fatalistische houding. Ze zegt misschien iets als 'Ach, ik moet mijn lot dragen'.
- Ze heeft een overdreven assertieve of zelfs agressieve houding.



Informatie van cliënt over de dreiging

De cliënt meldt dat meerdere familieleden (naast haar eventuele echtgenoot) haar bedreigen. Dat ze absoluut geen vrijheid heeft om te gaan en te staan waar ze wil. Dat de (schoon-)familie (en/of haar echtgenoot) dreigen haar te vermoorden als zij weggaat of als zij met anderen over de situatie praat. Dat ze dreigen haar uit te huwelijken of te ontvoeren naar of achterlaten in het land van herkomst.

Risicofactoren zijn:

- Afkomstig uit een familiecultuur.
- Sterke invloed van familie en gemeenschap.
- Familie-eer is erg belangrijk.
- Afhankelijkheid binnen de relatie.
- Gedwongen of gearrangeerd huwelijk.
- Bedreigingen door partner/familie/gemeenschap.
- Geweld door partner/familie/gemeenschap.
- Actief zoekende partner/familie.
- Veel mensen in de gemeenschap zijn op de hoogte van de problemen.
- Vrouw heeft met hulpverlener of politie over haar problemen gesproken.
- Ervaringen met (dreigen met) geweld in de familie.
- Zwangerschap of zwangerschap buiten het huwelijk.
- Weinig status van de man(nen) na emigratie naar Nederland door werkloosheid.
- Wapenbezit.

Signalen die kunnen wijzen op ouderenmishandeling/ontspoorde mantelzorg.

- Lichamelijk letsel: het slachtoffer heeft regelmatig blauwe plekken, kneuzingen, doorligplekken, uitdrogingsverschijnselen of is vervuild. De oudere heeft vage of verschillende verklaringen over het ontstaan hiervan.
- Psychische klachten: het slachtoffer heeft last van depressie, angsten, slaapproblemen, apathie, hoofd- of maagpijn.
- Financiële uitbuiting: het slachtoffer komt opeens geld tekort, maakt schulden of verandert opeens het testament. Er verdwijnen waardevolle spullen.
- Schending van rechten: het slachtoffer heeft geen privacy, mag geen contact onderhouden met de buitenwereld, geen bezoek ontvangen of heeft geen inzicht in de eigen post.
- Seksueel misbruik: het slachtoffer is onrustig bij ontkleden en wassen, heeft last van depressie, nachtmerries of voert seksueel getinte gesprekken.

Signalen bij de verzorger/mantelzorger:

- Gebrek aan een ondersteunend (sociaal) netwerk.
- Weigert om samen te werken met professionals.
- Er zijn tekenen van overbelasting.
- Schreeuwt of scheldt tegen de oudere.

Bovenstaande signalen *kunnen* duiden op huiselijk geweld, maar dat hoeft niet zo te zijn. Er is maar één manier om daarachter te komen en dat is door ernaar te vragen.